

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 368.2

Вергелюк Юлія Юріївна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансових ринків

Національний університет державної фіскальної служби України

Вергелюк Юлия Юрьевна

кандидат экономических наук,

доцент кафедры финансовых рынков

Национальный университет государственной фискальной службы Украины

Verheliuk Yuliia

PhD in Economics,

Associate Professor of Department of Financial Markets

National University of the State Fiscal Service of Ukraine

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ

АВТОМОБІЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РЫНКА

АВТОМОБИЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ В УКРАИНЕ

THEORETICAL PRINCIPLES OF AUTOMOTIVE INSURANCE

MARKET FUNCTIONING IN UKRAINE

***Анотація.** Статтю присвячено дослідженню теоретичних засад функціонування ринку автомобільного страхування в Україні. Акцентується увага на актуальності проблематики вивчення теоретичних аспектів функціонування ринку автомобільного страхування з огляду на відсутність стандартизованих підходів до сутності, складу та структури ринку, що створює перепони для практичного опрацювання даного напрямку та пошуку шляхів його вдосконалення.*

Систематизуються погляди науковців, щодо можливості виокремлення ринку автомобільного страхування, як структурного елементу страхового ринку. Визначено місце ринку автомобільного страхування в ієрархії фінансового ринку. Досліджуються погляди науковців на трактування поняття «автомобільне страхування». Сформульовано авторське визначення ринку автомобільного страхування.

Приділяється увага секторизації а ринку автомобільного страхування, де визначаються особливості функціонування окремих секторів: ринку страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, ринку страхування наземного транспорту (КАСКО), ринку страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за міжнародними договорами «Зелена карта». Пропонується система класифікації ринку автомобільного страхування за ознаками: форма страхування, види ризиків, що підлягають страхуванню, приналежність до галузі страхування.

Досліджуються складкові елементи ринку автомобільного страхування, до яких належать об'єкти, суб'єкти, страхові випадки та ціна страхової послуги. Виокремлюються фактори, під впливом яких розвивається ринок автомобільного страхування в Україні. Фактори впливу на ринок розглядаються в контексті стимулюючого та де стимулюючого впливу. Особлива увага приділяється суб'єкту ринку автомобільного страхування в Україні – Моторному (транспортному) страховому бюро України, на який покладено функції гарантування страхового захисту.

Зроблено висновки про те, що дослідження концептуальних засад розвитку ринку автомобільного страхування в Україні (в розрізі сегментів в тому числі) дасть змогу ефективно вирішувати практичні проблеми. Адже, вивчення площини формування попиту та пропозиції на ринку

автомобільного страхування – основа вирівнювання диспропорцій його розвитку.

Ключові слова: страховий ринок, автотранспортне страхування, ринок автомобільного страхування, страхова система, страховий ризик.

Анотація. Стаття посвячена дослідженню теоретических основ функціонування ринка автомобільного страхування в Україні. Акцентується увага на актуальності проблематики вивчення теоретических аспектів функціонування ринка автомобільного страхування ввиду відсутності стандартизованих підходів к сутності, складу і структурі ринка, що створює перешкоди для практичної проработки даного напрямку і пошуку шляхів його удосконалення.

Систематизуються погляди учених, о можливості розгляду ринка автомобільного страхування, як структурного елемента страхового ринку. Визначено місце ринку автомобільного страхування в ієрархії ринку. Досліджуються погляди учених на трактування поняття «автомобільне страхування». Сформульовано авторське визначення ринку автомобільного страхування. Віддається увага секторизації ринку автомобільного страхування, де визначаються особливості функціонування окремих секторів: ринку страхування громадянсько-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, ринку страхування наземного транспорту (КАСКО), ринку страхування громадянсько-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів по міжнародним угодам «Зелена карта».

Пропонується система класифікації ринку автомобільного страхування по ознакам: форма страхування, види ризиків, підлягаючих страхуванню, належність к галузі страхування.

Досліджуються елементи ринку автомобільного страхування, к

которым относятся объекты, субъекты, страховые случаи и цена страховой услуги. Выделяются факторы, под влиянием которых развивается рынок автомобильного страхования в Украине. Факторы влияния на рынок рассматриваются в контексте стимулирующего и дестимулирующего воздействия. Особое внимание уделяется субъекту рынка автомобильного страхования в Украине - Моторному (транспортному) бюро Украины, на который возложены функции обеспечения страховой защиты.

Сделаны выводы о том, что исследования концептуальных основ развития рынка автомобильного страхования в Украине (в разрезе сегментов в том числе) позволит эффективно решать практические проблемы. Ведь изучение плоскости формирования спроса и предложения на рынке автомобильного страхования - основа выравнивания диспропорций его развития.

Ключевые слова: *страховой рынок, автотранспортное страхование, рынок автомобильного страхования, страховая система, страховой риск.*

Summary. *The article is devoted to the research of theoretical principles of automotive insurance market functioning in Ukraine. The attention is given to the actual problems of theoretical principles of automotive insurance market functioning in view of the lack of standardized approaches to the essence, composition and structure of the market that creates the barriers for practical researches in this sphere and for the determination of ways for its improvement.*

Different ideas of scientists on the possibility of automotive insurance market emission as structural element of insurance market are systematized. Defined the role of automotive insurance market in the financial market hierarchy. The different researches on the essence of “automotive insurance”

are analyzed. Created the author’s definition of the term “automotive insurance market”.

Special attention is given to the sectoral dividing of the automotive insurance market with determination of functioning specifics for each sector: the insurance market for civil liability of land vehicles owners, the insurance market for land vehicles (CASCO), and the insurance market for civil liability of land vehicles owners under international treaty “GreenCard”. Offered the system of automotive insurance market classification with object: form of insurance, types of insured risks, the affiliation to the insurance industry.

The components of automotive insurance market, that includes objects, subjects, insurance cases and insurance service value, are studied. Pointed out factors that have major influence on development of automotive insurance market in Ukraine. The influence factors are analyzed in context of stimulant and de-stimulant influence. Particular attention Special attention given to the subject of the motor insurance market in Ukraine – Motor (transport) insurance bureau of Ukraine, that performs functions guarantee of insurance protection.

Made the conclusion those studding the conceptual foundations of the development of the automotive insurance market in Ukraine (in terms of sectors) will enable effectively solve practical problems. Studding the demand and supply formation in the automotive insurance market - the basis of equalizing the disproportions of its development.

Key words: *insurance market, automotive insurance, automotive insurance market, insurance system, insurance risk.*

Постановка проблеми. Зважаючи на підвищену небезпеку руху на дорогах України та високий рівень аварійності, важко заперечити значення соціальної складової автомобільного страхування. При цьому, зважаючи на значну частку серед інших видів страхування, можна стверджувати, про існування значного інвестиційного потенціалу страховиків, які

функціонують на ринку автомобільного страхування. Як і на усіх сегментах страхового ринку, на ринку автомобільного страхування в Україні є ряд невирішених проблем, що носять практичний характер. Проте, для їх ефективного вирішення необхідним є теоретичне обґрунтування та визначення певних особливостей, що притаманні даному сегменту. Зауважимо, що серед науковців відсутня єдина думка, щодо концептуальних засад побудови ринку автомобільного страхування. Саме цим пояснюється актуальність тематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Віддаючи належне науковим здобуткам в сфері дослідження проблематики автомобільного страхування України, відмітимо, що досить мало наукових праць присвячено вивченню концептуальних засад розвитку ринку автомобільного страхування в Україні. Серед науковців, що займались вивченням особливостей автомобільного страхування в Україні варто відмітити: Березіну С. Б. [5], Дему Д. І. [3], Залєтова О. М. [1], Марценюк-Розарьонову О. В. [7], Приказюк Н. В. [12], Ткаченко Н. В. [9], Яворську Т. В. [2].

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження теоретичних засад функціонування ринку автомобільного страхування в Україні, а саме: його сутності, структури, складу, особливостей функціонування сегментів та факторів, що мають вплив на розвиток ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед науковців точаться дискусії, щодо того є чи являється страховий ринок частиною фінансового ринку, зважаючи на особливу природу страхових послуг. Загальновідомі постулати, що визначають ринок, притаманні і страховому ринку в тому числі. Якщо в даному полі діяльності формується суспільна потреба у послугах (формується попит) і є суб'єкти, діяльність яких направлена на задоволення даних потреб, при цьому на ціну страхових

послуг впливає конкуренція, можна стверджувати про існування страхового ринку, як структурного елементу фінансового ринку. Існування протилежних думок на цей рахунок не є приводом стверджувати, що одна з наукових позицій є хибною. Диверсифікація поглядів лише стимулює розглядати проблему під різним кутом, примножуючи глибину досліджень та науковий результат.

Якщо вважати, що об'єктом купівлі продажу на фінансовому ринку є фінансові послуги, то зрозуміло - об'єктом купівлі на страховому ринку являється страхова послуга, в основі якої лежить страховий захист. На ринку автомобільного страхування об'єктом купівлі продажу є послуги страхування ризиків, що пов'язані з експлуатацією автотранспортних засобів. Рисунок 1 відображає ієрархічну підпорядкованість ринку автомобільного страхування в Україні.

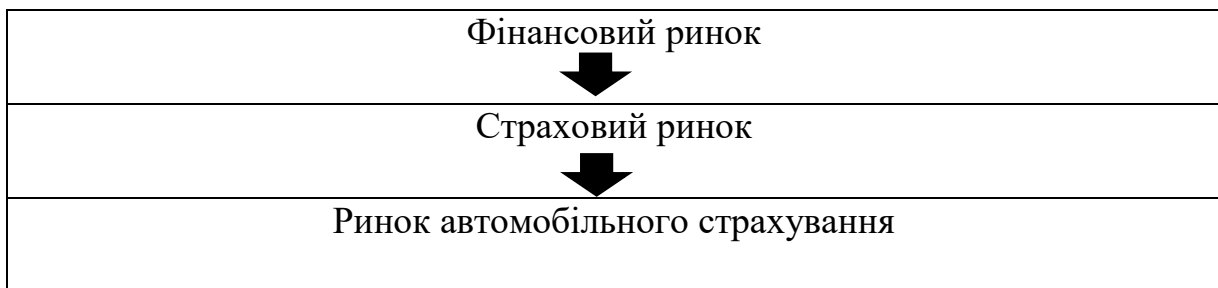

Рис. 1. Ієрархічна підпорядкованість ринку автомобільного страхування

Джерело: побудовано автором

Автомобільне (автотранспортне) страхування можна розглядати в вузькому та широкому сенсі. Тому, автори, що присвятили вивченню автомобільного страхування свої праці, діляться на дві групи: 1) до автомобільного страхування відносять страхування усіх ризиків, що пов'язані з пошкодженням або знищення транспорту страхувальника, а також з відповідальністю страхувальника за шкоду, завдану майну, життю та здоров'ю інших учасників руху; 2) група авторів, які стверджують, що автомобільне страхування передбачає страхування ризиків, пов'язаних з

експлуатацією засобів автотранспорту та забезпечують захист майна і відповідальності.

Систематизуємо бачення авторів на тлумачення поняття автотранспортне страхування. Заслужують на увагу думки В. М. Стецюк визначає систему автомобільного страхування транспорту як складну субординовану систему економічних відносин щодо формування і розподілу страхового фонду для захисту майнових інтересів контрагентів різного типу, пов'язаних з володінням, користуванням і розпорядженням автотранспортними засобами, а також майнових інтересів, пов'язаних із цивільною відповідальністю, життям та здоров'ям потерпілих, яка включає в себе сукупність форм, видів, методів страхування та страхову інфраструктуру [1, с. 40]. Автор відзначає те, що автотранспортне страхування спрямоване не лише на захист інтересів пов'язаних із розпорядженням та використанням майна, а також з його володінням. Саме цей аспект розширює коло страхових продуктів, що призначені для захисту прав власників автотранспортних засобів. Існують і більш загальні трактування поняття автотранспортне страхування. Так, Яворська Т.В. стверджує, що автотранспортне страхування це – страхування транспортних засобів від небезпек [2]. Таке трактування є досить загальним і зводить автотранспортне страхування до майнового аспекту, упускаючи при цьому інші. Вдалим є визначення Деми Д.І., що визначає автотранспортне страхування як комплекс страхових послуг, спрямованих на захист майнових та особистих інтересів як самих власників автотранспортних засобів, так і третіх осіб (вигодонабувачів), які є безпосередніми учасниками дорожнього руху [3]. З огляду на різні тлумачення поняття автотранспортного страхування визначимо власну точку зору на ринок, де воно реалізується. Ринок автомобільного страхування – це сектор страхового ринку, де формується попит та пропозиція на страхові послуги, що забезпечують страховий захист

суб'єктів, які володіють, користуються чи розпоряджаються транспортними засобами і в результаті і чого створюють попит на захист від ризиків, пов'язаних із їх майновою відповідальністю.

З огляду на перелік ризиків, що підлягають страхуванню в межах ринку автотранспортного страхування можна виділити такі його види [1, с.50]:

- страхування наземного транспорту;
- страхування відповідальності власників наземного транспорту;
- страхування від нещасних випадків водія й пасажирів автотранспортного засобі;
- страхування багажу пасажирів;
- страхування відповідальності автоперевізників;
- страхування вантажу.

З огляду на положення Закону України «Про страхування» [4] вважаємо за доцільне виокремити такі сектори ринку автомобільного страхування (таблиця 1).

Таблиця 1

Секторизація ринку автомобільного страхування в Україні

№п\п	Класифікаційна ознака	Види
1.	Форма страхування	<ul style="list-style-type: none">- ринок добровільного автотранспортного страхування;- ринок обов'язкового автотранспортного страхування
2.	Види ризиків, що підлягають страхуванню	<ul style="list-style-type: none">- ринок страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;- ринок страхування наземного транспорту (КАСКО);- ринок страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за міжнародними

		договорами «Зелена карта»;
3.	За приналежністю до галузі страхування	- ринок майнового автотранспортного страхування; - ринок особового автотранспортного страхування; - ринок страхування відповідальності власників автотранспортних засобів.

Джерело: складено автором.

Ринок страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів є найбільшим сектором ринку автомобільного страхування, що в більшій мірі зумовлено тим, що на ньому реалізуються страхові послуги, які за формою страхування є обов'язковими для всіх власників наземних транспортних засобів. Це єдиний вид страхування (на ринку автомобільного страхування), що належить до галузі страхування відповідальності. Функції цього сектора ринку автомобільного страхування полягають у [5, с.44] :

- створенні умов для участі у дорожньому русі добре інформованого та відповідального водія на технічно справному автомобілі;
- стимулюванні водіїв – страхувальників до дотримання правил дорожнього руху та підвищення рівня страхової культури;
- при настанні ДТП своєчасному забезпеченні постраждалих максимально можливою компенсацією шкоди, завданої їх здоров'ю та майну.

Частка ринку страхування наземного транспорту (КАСКО) в структурі ринку автотранспортного страхування за показником валових страхових премій займає досить велику частину та коливається біля 50%. Не зважаючи на досить високу вартість таких послуг, попит на них залишається на високому рівні. Однак, даний сектор ринку залишається більш чутливим до кризових явищ в економіці, що легко відслідковується при дослідженні статистики функціонування відповідного сегменту. Така

чутливість, в порівнянні із ринком страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів зумовлена добровільністю даного виду страхування та високою вартістю послуги.

Найменшу частку у структурі ринку автомобільного страхування займає ринок страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за міжнародними договорами «Зелена карта», яке є обов'язковим для певних категорій. Рівень страхових виплат на цьому сегменті ринку залишається низьким, та свідчить про наявність проблем. Основним завданням цієї системи є захист потерпілих в ДТП за участю автовласників-нерезидентів країни. Система обов'язкового страхування відповідальності власників автомобілів за кордоном, до якої, окрім України, входять усі країни ЄС, Марокко, Туніс, Іран, Ірак, Ізраїль, Туреччина, а також частково Білорусія і Молдова. Якщо автовласник є резидентом країни – члена системи «Зелена карта», він безперешкодно може проїжджати територіями всіх країн – членів цієї системи без обов'язкового страхування на умовах країни, які відвідуються [6, с. 26].

Як будь-яка економічна категорія страховий ринок має свою структуру, що змінюється під впливом економічних трансформацій, які відбуваються в державі. Отже, структурою страхового ринку вважають відтворювальні зв'язки в процесі страхування й пропорції між різними інститутами, суб'єктами (страхові компанії та страхувальники) й об'єктами (види і технології страхування) ринку [7]. Таким же впливом піддається ринок автомобільного страхування. Слушною є думка, що автотранспортне страхування розвивається під впливом стимулюючих та де стимулюючих факторів. Виділимо основні фактори, що впливають на розвиток ринку автомобільного страхування в Україні:

- макроекономічні фактори, які впливають на соціально-економічний розвиток;

- добробут населення, що визначає можливості купівлі страхових послуг;
- рівень довіри населення до страховиків, що надають послуги із автотранспортного страхування;
- рівень страхових виплат за послугами автомобільного страхування в Україні;
- посилення відповідальності за порушення Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» [8];
- погіршення криміногенної ситуації в Україні, що призводить до підвищених загроз майну громадян;
- співвідношення «ціна/якість» страхових послуг із автотранспортного страхування є непропорційним;
- незадовільний технічний стан автомобільного парку України. Половину застарілого автопарку України (50 %) становлять автомобілі, випущені до 1989 року. Ще 31 % – це автомобілі віком від 5 до 18 років. Таким чином, у громадян нашої країни автомобілі віком не старше 5 років становили лише 19 % автопарку, а середній вік автомашин – 19 років [9, с. 171].

Елементами ринку автомобільного страхування можна вважати об'єкти, суб'єкти та страхові випадки та ціну страхової послуги (таблиця 2). Варто звернути увагу, що в структурі суб'єктів ринку автомобільного страхування перебуває Моторне (транспортне) страхове бюро України, яке посідає особливе місце у регулюванні ринку. Бюро було створене з метою забезпечення платоспроможності страховиків та здатності їх виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками [10, с. 359]. Зважаючи, що захист майнових інтересів страхувальників (застрахованих, вигодонабувачів, інших третіх осіб) у страхових правовідносинах знаходить свою реалізацію шляхом здійснення страховиком страхових

виплат [11, с. 83], Моторне (транспортне) страхове бюро України забезпечує їм ці гарантії.

Таблиця 2

Елементи ринку автомобільного страхування в Україні

Об'єкт	Суб'єкти	Страхові випадки	Ціна страхової послуги
Страхова послуга, що полягає у захисті майнових інтересів пов'язаних з правом володіння, користування й розпорядження транспортним засобом, в тому числі пов'язані із відшкодуванням особою, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну потерпілих	<ul style="list-style-type: none">- Страховики;- Страхувальники;- Потерпілі;- Особи, цивільно-правова відповідальність яких застрахована;- Моторне (транспортне) страхове бюро України;- Національна комісія що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг	<ul style="list-style-type: none">- знищення транспортного засобу;- пошкодження транспортного засобу;- втрата транспортного засобу;- заподіяна шкода третім особам під час дорожньо-транспортної пригоди.	<ul style="list-style-type: none">- ринкова ціна, що формується виходячи із собівартості послуги та попиту;- регульована ціна, в основі якої законодавчо встановлений розмір страхового тарифу

Джерело: складено автором на основі [12, с. 39]

Об'єктом купівлі продажу на ринку автомобільного страхування є страхова послуга, яка полягає у захисті майнових інтересів пов'язаних з правом володіння, користування й розпорядження транспортним засобом, в тому числі пов'язані із відшкодуванням особою, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну потерпілих. Суб'єктами ринку вважаємо усіх учасників страхування автомобільного транспорту, а також саморегулівні організації та органи державного регулювання страхової діяльності в Україні. Страховими подіями, які є приводом для виплати страхового відшкодування може бути пошкодження, втрата чи повне знищення транспортного засобу, а у

випадку страхування цивільно-правової відповідальності власника - заподіяна шкода третім особам під час дорожньо-транспортної пригоди.

Формування ціни страхової послуги класично враховує рівень страхового тарифу, розмір страхової суми, особливості її визначення безпосередньо впливають на ціну страхової послуги. В залежності від того чи законодавчо закріпленим є страховий тариф ціна страхової послуги може бути ринковою (коли всі елементи ціни визначає сам страховик), регульованою (коли страховий тариф визначається державою).

Висновки. Ринок автомобільного страхування надає гарантії захисту майнових інтересів постраждалих суб'єктів і забезпечує збереження факторів життя та виробництва. Важливість нарощення об'ємів ринку автомобільного страхування зумовлена його соціальною направленістю, адже слугує не лише захистом майнових прав та інтересів власників автомобільного транспорту, а й сприяє дисциплінованості водіїв, зменшує негативні наслідки, які виникають при настанні страхових випадків.

Дослідження ринку автомобільного страхування дозволило визначити його як сектор страхового ринку, де формується попит та пропозиція на страхові послуги, що забезпечують страховий захист суб'єктів, які володіють, користуються чи розпоряджаються транспортними засобами і в результаті і чого створюють попит на захист від ризиків, пов'язаних із їх майновою відповідальністю. На ринку автомобільного страхування України представлено 3 основних сегменти: ринок страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, ринок страхування наземного транспорту (КАСКО), ринок страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за міжнародними договорами «Зелена карта». Окреслено особливості кожного із сегментів. Акцентовано, що особливості розвитку сегментів ринку автомобільного страхування зумовлюються формою страхування та вартістю страхових послуг.

Виокремлено фактори, що визначають розвиток ринку автомобільного страхування в Україні. Серед таких факторів, одні сприяють розвитку ринку інші ж його стримують. Елементами ринку автомобільного страхування в Україні визначено: об'єкт ринку, суб'єкти ринку, страхові випадки та вартість страхових послуг.

Література

1. Автомобільне страхування в системі безпеки дорожнього руху : Кол. моногр. / [О. М. Залетов, О.В. Кнейслер, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко та ін.]; Наук. ред. та кер. кол. авт. канд. екон. наук О. М. Залетов. – К.: Міжнародна агенція „ВеeZone”, 2012. – 509 с.
2. Яворська Т. В. Страхові послуги: [навчальний посібник] / Т.В. Яворська. – К.: Знання, 2008. – 350 с.
3. Страхові послуги: [навч. посіб.] / [Д.І. Дема, О.М. Віленчук, І.В. Демянюк]; за ред. Д. І. Деми. – Житомир: ЖНАЕУ, 2010. – 482 с.
4. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
5. Березіна С. Б. Визначення європейського вектору розвитку страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів / С. Б. Березіна // Технологічний аудит та резерви виробництва — 2017. – № 1/4(33). – С.42-48.
6. Семенчук І.А. Система «Зелена карта» та розвиток страхового захисту в Україні / І.А. Семенчук // Фінансові послуги. – 2014 - №5-6. – С. 25-28.
7. Марценюк-Розарьонова О. В. Розвиток ринку автострахування в Україні: проблеми та перспективи / О. В. Марценюк-Розарьонова, Ю.Ю. Марчук // Ефективна економіка. – 2018. – №3 [Електронний

- ресурс]. – Режим доступу:
http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/60.pdf
8. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 № 1961-IV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>
 9. Ткаченко Н. В. Аналіз сучасного ринку добровільного страхування автотранспортних засобів в Україні / Н. В. Ткаченко, С. О. Криниця // Фінансовий простір. – 2013. - №4. – С. 170-175.
 10. Бачо Р. Й. Функціонування Моторного (транспортного) страхового бюро України на національному ринку небанківських фінансових послуг / Р. Й. Бачо // Актуальні проблеми економіки. – 2015. - № 9. – С. 358-364.
 11. Пацурія Н. Б. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховання: проблеми теорії та практики: монографія / Н. Б. Пацурія, І. М. Войцеховська, А. С. Головачова. – Київ: Видавництво Ліра-К: 2017. – 256 с.
 12. Приказюк Н. Нові вектори розвитку автотранспортного страхування в Україні / Н. Приказюк, Т. Моташко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2015. – №3. – С. 37-47.

References

1. Zaliyev, O.M. Knejsler, O.V. Stetsiuk, V. M. Tolstenko, O. Yu. (2012), *Avtomobil'ne strakhuvannia v systemi bezpeky dorozhn'oho rukhu* [Automobile insurance in the system of road safety], Mizhnarodna ahentsiia "BeeZone", Kyiv, Ukraine.
2. Yavors'ka, T. V. (2008), *Strakhovi posluhy* [Insurance services], Znannia, Kyiv, Ukraine.

3. Dema, D.I. Vilenchuk, O.M. Demianiuk, I.V. (2010), Strakhovi posluhy [Insurance services], ZhNAEU, Zhytomyr, Ukraine.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "About insurance", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 07 September 2018).
5. Berezina, S. B. (2017), "Definition of the European vector of civil liability insurance for car owners", Tekhnolohichnyj audyt ta rezervy vyrobnytstva, vol. 1/4(33), pp. 42-48.
6. Semenchuk, I.A. (2014), "The "Green Card" and the development of insurance coverage in Ukraine", Finansovi posluhy, vol. 5-6, pp.25-28.
7. Martseniuk-Rozar'onova, O. V. Marchuk, Yu.Yu. (2018), "The development of the motor insurance market in Ukraine: problems and prospects", Efektyvna ekonomika [Online], vol . 3, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/60.pdf (Accessed 07 September 2018).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "About compulsory insurance of civil liability of owners of transport vehicles", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15> (Accessed 07 September 2018).
9. Tkachenko, N. V. Krynytsia, S. O. (2013) "Analysis of the modern non-compulsory insurance market of motor vehicles in Ukraine", Finansovyj prostir, vol. 4, pp. 170-175.
10. Bacho, R. J. (2015), "Functioning of the Motor (Transport) Insurance Bureau of Ukraine on the national market of non-bank financial services", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 9, pp. 158-164.
11. Patsuriia, N. B. Vojtsekhovs'ka, I. M. Holovachova, A. S. (2017), Pravove rehuliuвання diial'nosti u sferi strakhuvannia ta prestrakhuvannia: problemy teorii ta praktyky [Legal regulation of activity in sphere

insurance and reinsurance: problems of theory and practice], Lira-K, Kyiv, Ukraine.

12. Prykaziuk, N. Motashko, T. (2015) "New vectors of motor insurance in Ukraine", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, vol. 3, pp. 37-47.